

תכנון, בניה והתנחלויות במזרח ירושלים

סיכום שנת 2015

ינואר 2016

מאז כישלון שיחות קרי באפריל 2014 חלה האטה משמעותית בקידום תכניות הבניה הישראלית מעבר לקו הירוק ובפרט במזרח ירושלים.

בשנים הקודמות קידמה ישראל תכניות בניה ופרסמה מכרזים לבניה במזרח ירושלים בהיקף של אלפי יחידות דיור כל שנה, אולם שנת 2015 מציירת תמונה שונה: קידום תכניות בניה והיקף השיווק במכרזים קטן משמעותית מזה של השנים הקודמות. אמנם מרבית תכניות הבניה הגדולות במזרח ירושלים אושרו כבר בשנת 2012, אולם במהלך 2015 פרסום המכרזים לתכניות שאושרו הוא בהיקף מצומצם, ותכניות חדשות – אף כאלו שנאמר במפורש שיקודמו – כמעט ואינן מגיעות לוועדות התכנון. לאורך תשעת חודשי המשא ומתן בחסות שר החוץ האמריקאי קרי – מיולי 2013 ועד אפריל 2014 – פרסמה ישראל מכרזים ל-3,020 יחידות דיור במזרח ירושלים. מאפריל 2014 ועד לסוף נובמבר 2015 ישראל כמעט ולא פרסמה מכרזים מעבר לקו הירוק ובמזרח ירושלים בפרט. רק לחצים גדולים של חברי מפלגת 'הבית היהודי', שדרשו קידום בניה כתנאי לתמיכתם בתקציב המדינה, הביאו לפרסום מכרז גדול בהיקף של 438 יחידות דיור ברמת שלמה.

יחד עם זאת, הבניה עצמה בשטח על בסיס תכניות שאושרו בעבר לא נעצרה: לצד הבניה של מאות יחידות דיור ברמות (ממערב לכביש בגין המוביל אל גוש ההתנחלויות סביב גבעת זאב), ולהכנות לבניית 708 יחידות דיור במורדות המערביים של גילה, מדאיגה במיוחד הבניה המהירה המתרחשת בהר חומה ג' המגדילה את הטריז הנוצר בין בית לחם לבין מזרח ירושלים.

ועוד, לעומת ההאטה בקידום תכניות בניה, מאז המחצית השניה של שנת 2015 החל גל חסר תקדים של השתלטות עמותות מתנחלים – המגובה בידי רשויות המדינה – על נכסים פלסטיניים בעיר העתיקה ובאגן ההיסטורי ופינוי משפחות פלסטיניות מהם. שני האזורים בהם ניכרה פעילות זו הם הרובע המוסלמי בעיר העתיקה וסילוואן: בשכונת בטן אל הוא שבסילוואן הובילו אנשי עמותת 'עטרת כהנים' לפינוי של 17 משפחות פלסטיניות ובכך הכפילו יותר מפי שתיים את מספר יחידות הדיור שהעמותה הצליחה להשתלט עליהן בשכונה. נגד 15 משפחות פלסטיניות נוספות הוגשו תביעות פינוי וכ-70 משפחות נוספות נמצאות תחת איום דומה; ברחוב מעלות חאלדיה שברובע המוסלמי של העיר העתיקה, השתלטו מתנחלים על חלל מגורים אחרי שהביאו לפינוי הפלסטיני שהתגורר בו, שתי משפחות פלסטיניות נוספות ברחוב קיבלו אף הן צווי פינוי למועד קרוב, ונגד ארבע משפחות נוספות הוגשו תביעות חדשות בסוף השנה. מהלכים לפינוי של עוד משפחות פלסטיניות מתרחשים גם בשייח ג'ראח.

במהלך השנה שחלפה הרסו גם רשויות המדינה 52 יחידות דיור במזרח ירושלים שבהן חיו 81 בני אדם. כמו כן נהרסו 37 מבנים נוספים שלא שימשו למגורים.

תוכן עניינים

2	I. תכניות בניה ישראליות
2	א. קידום תכניות בניה.....
3	ב. תכניות בניה ישראליות שקידומן נבלם לעת זו.....
5	ג. פרסום מכרזים.....
7	II. פינויים והתנחלויות
7	א. סילואן - בטן אל הווא.....
8	ב. סילואן – ואדי חילוה.....
9	ג. העיר העתיקה.....
9	ד. שייח ג'ראח.....
10	III. מתחמי תיירות
10	מתחם קדם בסילואן (תכנית 13542).....
11	IV. פעולות 'ירוקות'
11	גן לאומי מורדות הר הצופים.....
11	מטמנת הפסולת בעיסאווייה.....
11	V. כבישים
11	כביש בגין דרום.....
12	כביש נחל דרגה.....

I. תכניות בניה ישראליות

א. קידום תכניות בניה

- אישור תכנית "אחוזה נוף, מתחם דרומי" בשכונת גילה 93 יחידות דיור (תכנית מספר 13677א) – התכנית הופקדה להתנגדויות בינואר 2015. לא הוגשו התנגדויות והתכנית קיבלה תוקף בחודש יוני. מדובר בתכנית איחוד וחלוקה לשטח של 25.8 דונם במזרח השכונה לאורך כביש 60 (כביש המנהרות). התכנית הוגשה בידי יזם פרטי (ישראלי) שרשום כבעלים של חלק מהשטח. בנוסף רשומים 38 בעלים פלסטינים אשר רשויות התכנון לא איתרו ולכן לא קיבלו הודעה על הפקדת התכנית ולא היו מעורבים בתהליך התכנון. מאחר שמדובר בתכנית איחוד וחלוקה היא אינה משנה ייעודי קרקע ומשאירה אותם כפי שהוגדרו בתכניות קודמות. בתכניות אלו השטח אינו מיועד לבניה: חלקו מסומן כדרך (כביש 60), חלקו כשטח ציבורי פתוח וחלקו אינו מתוכנן. תכנית 13677 שאמורה היתה לשנות את ייעודי הקרקע כך שתתאפשר בניה נגזזה. על אף זאת, תכנית 13677א שאמורה להתבסס על תכנית 13677 אושרה.

- **אישור הפקדתה של תכנית בקצה הצפון מזרחי שכונת רמות בהיקף של 201 יחידות דיור (תכנית מספר 192815)** – התכנית אושרה להפקדה בידי הוועדה המחוזית באוגוסט (אולם נכון להיום טרם הופקדה). מדובר על שטח של 12 דונם בקצה הצפון מזרחי של השכונה (למרגלות רחוב הרי טרומן, לכיוון מובלעת ביר נבאלה ובשטח החולש על כביש בגין ממערב). לקראת אישור תקציב המדינה בסוף נובמבר 2015 דרשה מפלגת 'הבית היהודי' כי תקודם בניה מעבר לקו הירוק. בתגובה הודיע ראש הממשלה על קידום בניה של 300 יחידות דיור ברמות. ככל הנראה מדובר בתכנית זו ובתכנית 103754 להלן.
- **אישור הפקדתה של תכנית בשטח הבנוי של שכונת רמות בהיקף של 100 יחידות דיור (תכנית מספר 103754)** - התכנית אושרה להפקדה בוועדה המחוזית באוגוסט (אולם נכון להיום טרם הופקדה). מדובר על שטח בנוי של 21 דונם בתוך השכונה (רחוב מירסקי) והתכנית מייעדת תוספת של 100 יחידות דיור על גבי הבניינים הקיימים. לקראת אישור תקציב המדינה בסוף נובמבר 2015, דרשה מפלגת 'הבית היהודי' כי תקודם בניה מעבר לקו הירוק. בתגובה הודיע ראש הממשלה על קידום בניה של 300 יחידות דיור ברמות. ככל הנראה מדובר בתכנית זו ובתכנית 192815 לעיל.
- **איחוד וחלוקה מורדות גילה דרום (תכנית 175505)** – מדובר באיחוד וחלוקה לתכנית המאושרת מספר 13261 בהיקף של 891 יחידות דיור אשר אושרה בשנת 2012. התכנית הופיעה בסדר היום של הוועדה המקומית בחודש נובמבר (מעט אחרי ביקורו של ראש הממשלה בארה"ב), אולם הורדה ממנו אחרי דיון קצר, לכאורה בשל צורך בבדיקה נוספת. באמצע דצמבר התכנית הועלתה לדיון ואושרה להפקדה בוועדה המקומית. תכניות איחוד וחלוקה הן בסמכות הוועדה המקומית ואינן מגיעות לדיון בוועדה המחוזית.

ב. תכניות בניה ישראליות שקידומן נבלם לעת זו

- **גבעת המטוס א' (תכנית 14295)** – מדובר בתכנית בהיקף 2,600 יחידות דיור. תכנית זו תעמיק את בידודה של בית צפאפא, ולצדן של שכונות גילה והר חומה כמעט תשלים רצף בנוי ישראלי שיחצוץ בין בית לחם ודרום הגדה המערבית לבין מזרח ירושלים. מדובר אם כן בתכנית בעלת משמעויות קריטיות בכל הנוגע להיתכנות בירה פלסטינית במזרח ירושלים ושעוררה בעבר התנגדות בינלאומית חריפה. התכנית אושרה בסוף שנת 2012 ופורסמה למתן תוקף בספטמבר 2014. כ-10% משטח התכנית נמצא בבעלות פרטית ולכן אינו מצריך מכרזים. עם מתן התוקף, יצאו הודעות שיווק מטעם חלק מבעלי הקרקע הישראלים שהעריכו שתוך שנה יינתנו היתרי בניה. נכון להיום לא אושרו היתרי בניה וגם לא החלו עבודות התשתית הקודמות לבנייה. גם ליתרת השטח שנחשבת לאדמות מדינה לא פורסמו מכרזים.
- **תכנית אב גילה** – תכנית האב לגילה מסמנת תכניות חדשות (שתהליך אישורן טרם החל) בהיקף של 5,380 יחידות דיור. התכנית היתה אמורה לעלות לדיון בוועדה המקומית בסוף שנת 2014, אולם הורדה מסדר היום. התכנית לא הועלתה לסדר היום לאורך כל שנת 2015.
- **רמת שלמה (תכנית 11094)** – מדובר בתכנית בהיקף של 500 יחידות דיור במערב רמת שלמה, המרחיבה את השכונה צפונה אל עבר בית חנינא ובאזור החולש על כביש בגין ממזרח. התכנית היא יוזמה של אנשי עסקים ישראלים, הטוענים לבעלות על חלק מהשטח. כדי לחבר את הקרקעות

המדוברות אל רמת שלמה נדרש מעבר בקרקעות שבבעלות פלסטינית. עיריית ירושלים הצטרפה כמגישת התכנית, כדי להוביל להפקעת הקרקעות שבבעלות פלסטינית¹. הוועדה המחוזית אישרה את הפקדת התכנית בנובמבר 2014 במתווה של הפקעה על חשבון בעלי קרקע פלסטינים, מבלי שאלו הוזמנו לדיון, במקום במתווה מתבקש של איחוד וחלוקה תוך שמירה על זכויות בעלי הקרקעות הפלסטינים. על פי בדיקה ראשונית שערכה עיר עמים, קיימות מחלוקות לעניין הבעלות גם על הקרקעות להן טוענים הישראלים. עיר עמים פנתה לוועדה המחוזית בדרישה לביטול ההחלטה וקיומו של דיון מסודר שיכלול גם את שמיעת עמדתם של בעלי הקרקע הפלסטינים. למרות האישור בוועדה לפני למעלה משנה התכנית טרם הופקדה להתנגדויות.

▪ **מכללת צה"ל בא-טור (תכנית 51870)** – התכנית הופקדה להתנגדויות בסוף שנת 2012. דיון סופי בוועדה המחוזית נקבע מספר פעמים במהלך שנת 2013 אך בכל פעם בוטל. בפברואר השנה התכנית נגנזה ופורסם שמחפשים אתר אחר להקמת התכנית². למרות שהעירייה ומשרד הביטחון טענו שהשינוי נובע מכך שהאתר המקורי התגלה כלא מתאים, בדיון שהתקיים בנושא בוועדת הפנים של הכנסת נאמר שלחץ אמריקאי הביא לפסילת התכנית במיקום מעבר לקו הירוק³.

▪ **תכנית שער הפרחים (תכנית מספר 122069)** – מדובר בתכנית לבניית 22 יחידות דיור, בית כנסת ומבני ציבור על שטח של שלושה דונם בתוך הרובע המוסלמי בסמיכות לשער הפרחים. התכנית סותרת את הוראות תכנית המתאר של העיר העתיקה האוסרת על בניה בקרבת החומות. למרות שמבחינה רשמית מגיש התכנית הוא משרד הבינוי יש בה מעורבות רבה של עמותת המתנחלים 'עטרת כהנים'. בממשלה הקודמת ניסה שר הבינוי אורי אריאל לקדם את התכנית, אולם המהלך נבלם. בתחילת חודש נובמבר ועל רקע פיגועי הדקירה ברובע המוסלמי שבתגובה להם השמיעו אנשי 'עטרת כהנים' דרישה לקדם את התכנית, התפרסמה במנהל הרכש הממשלתי הודעת פטור ממכרז על חתימת חוזה בסכום 105,300 ₪ בין משרד הבינוי לבין משרד אדריכלים שנשכר ללוות את ההליך התכנוני של התכנית. בתגובה לחשיפת החוזה טענו במשרד הבינוי שמדובר בטעות והורו על ביטולו של החוזה.

▪ **הר חומה מערב (תכנית מספר 13308)** – מדובר על תכנית ל-398 יחידות דיור אשר תרחיב את השטח הבנוי של הר חומה מערבה לכיוון דרך חברון וגבעת המטוס. התכנית לא קודמה בוועדת התכנון מאז שנת 2008 ובאתר של עיריית ירושלים רשום שבתחילת שנת 2014 היא נגנזה. על אף זאת, בעקבות לחצים של מפלגת 'הבית היהודי' הודיע ראש הממשלה באוקטובר 2014 שהתכנית תקודם⁴. נכון להיום התכנית לא קודמה ובמרץ 2015 אף התפרסמה ידיעה על הקפאת הכוונה לקדם בניה בהר חומה מערב. בידיעה נאמר שהיקף הבניה המתכונן בשטח זה הוא 1,500 יחידות דיור⁵.

¹ ללא הצטרפות העירייה לא ניתן היה לקדם את התכנית, אלא בהסכמת בעלי הקרקעות הפלסטינים.

² "האמריקאים לחצו ונתניהו החליט להעביר את מכללות צה"ל למערב ירושלים במקום למזרח", דה-מרקר 14/4/15 <http://www.themarker.com/news/1.2613759>

³ תיעוד הדיון ב"כנסת פתוחה", <https://okneset.org/committee/meeting/10208/?page=3>

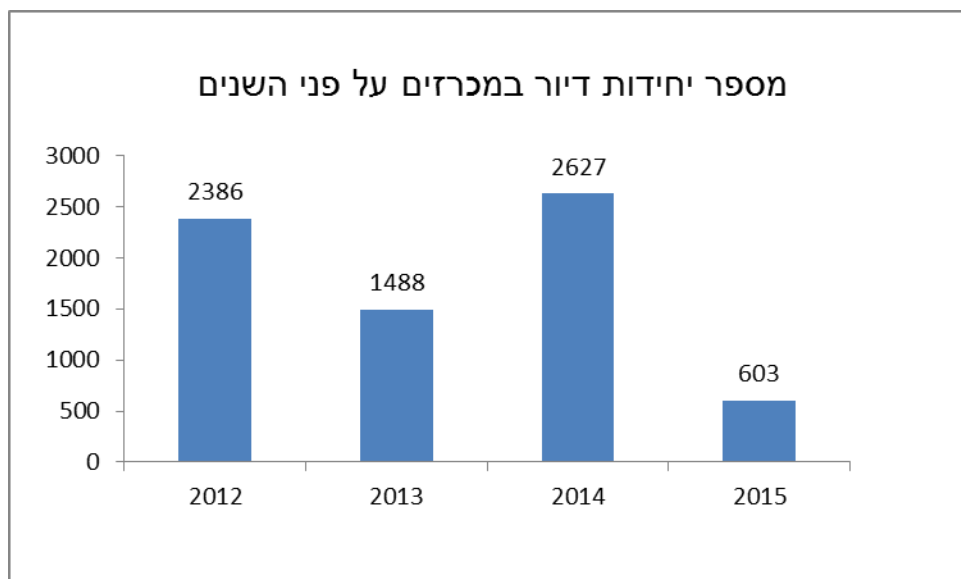
⁴ "בעקבות לחץ המתנחלים: רה"מ הורה לקדם תכנון 1,060 יחידות דיור במזרח י-ם", הארץ 27/10/14, <http://www.haaretz.co.il/news/politics/1.2468789>

⁵ "הוקפאה תוכנית לבניית 1,500 יחידות דיור בהר חומה", וואינט 25/3/15, <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4640267,00.html>

בשנה שעברה נסלל כביש נחל דרגה בין השטח הבנוי של הר חומה לבין דרך חברון. הכביש חולף על פני השטח של תכנית הר חומה מערב ויוכל לשמש ככביש הגישה לשכונה במידה ובנייתה תאושר.

ג. פרסום מכרזים

גם בתחום מכרזי הבניה המשיכה ההאטה היחסית שהחלה במהלך שנת 2014 בכל הנוגע לתכנון ובניה במזרח ירושלים. עם זאת, הלחצים הגדולים לקידום בניה כזו ממשיכים ואי אפשר להניח שהמצב הנוכחי יימשך גם בשנת 2016.

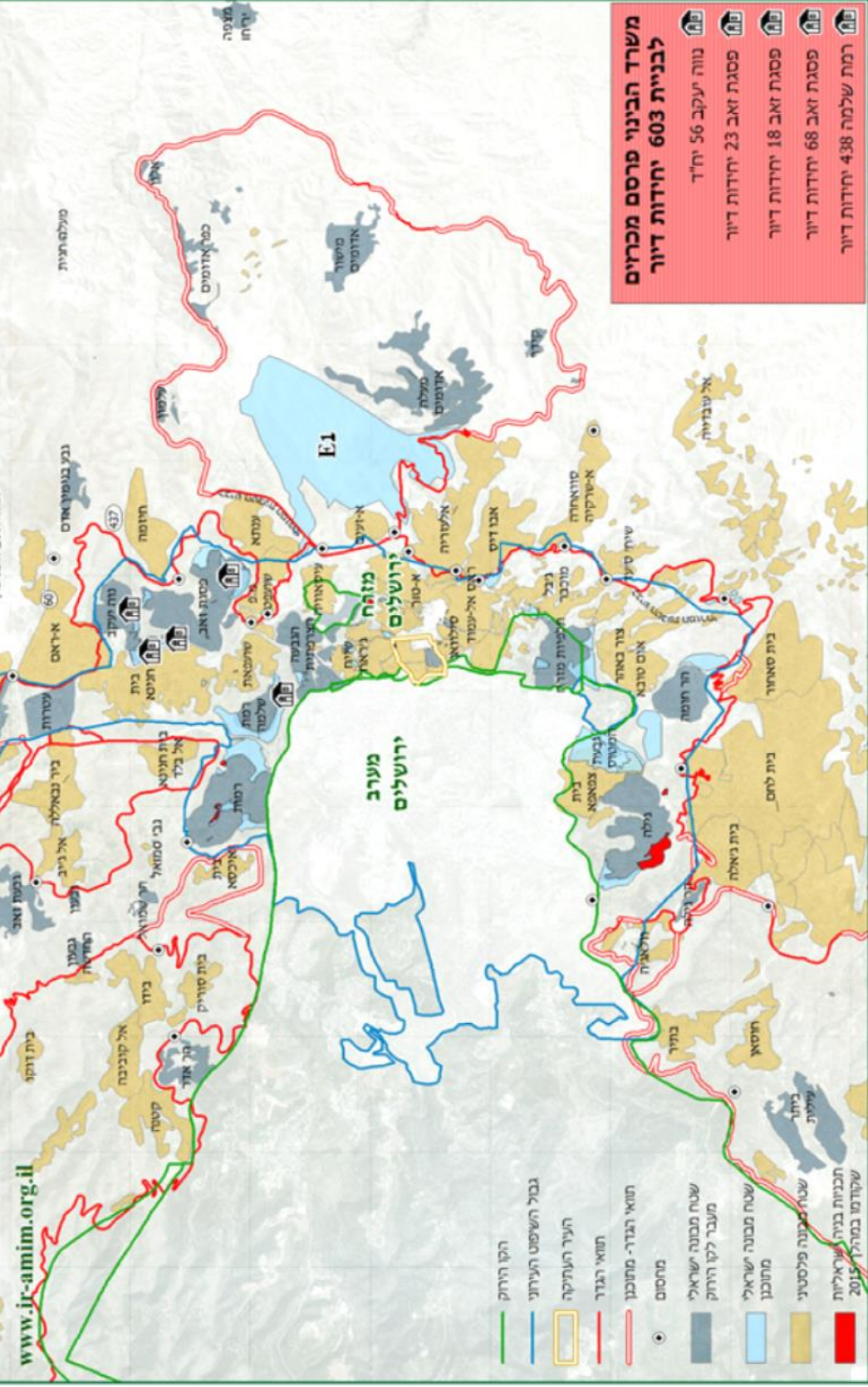

שכונה	תב"ע	מספר יח"ד שהוצאו למכרז	מספר יח"ד שנמכרו
נווה יעקב	א6513	56	20
פסגת זאב	א4430 (פ"ז צפון)	23	23
	א11647 (פ"ז מערב)	86	86
רמת שלמה	11085	438	המכרז טרם נסגר
סה"כ		603	129 (עם פוטנציאל ל-438 יח"ד נוספות)

המכרז לבניה ברמת שלמה פורסם, למרות שטרם הושלם השינוי התכנוני הנדרש להגדלת מספר יחידות הדיור שאפשר להוציא להן היתר בניה לפני השלמת הבניה של מחלף בכניסה לרמת שלמה (העבודות לבניית המחלף טרם החלו).

ירושלים רבתי 2015

עיר עמים
ir amim
www.ir-amim.org.il

משרד הבינוי פרסם מכרזים לבניית 603 יחידות דיור

- נווה יעקב 56 יח"ד
- פסגת זאב 23 יחידות דיור
- פסגת זאב 18 יחידות דיור
- פסגת זאב 68 יחידות דיור
- רמת שלמה 438 יחידות דיור

- הקו הירוק
- גבול השטח העירוני
- העיר העתיקה
- תוואי הגדר
- תוואי הגדר- מתוכנן
- מחסום
- שטח מבנה ישראלי מעבר לקו הירוק
- שטח מבנה ישראלי מתוכנן
- שטח מבנה פלסטיני
- תכנון בניה ישראלי 2015
- שקדו במהלך 2015

II. פינויים והתנחלויות

לעומת ההאטה בקידום תכניות בניה, מאז המחצית השניה של שנת 2015 החל גל חסר תקדים של השתלטות עמותות מתנחלים על נכסים פלסטיניים בעיר העתיקה ובאגן ההיסטורי ופינוי משפחות פלסטיניות מהם. הפעילות של ארגוני המתנחלים זוכה לתמיכה פומבית של שרים בכירים והיא מתאפשרת תוך סיוע ותיאום עם רשויות המדינה, החל מהעברת הרכוש לידי העמותות, דרך הסיוע של כוחות הביטחון בהוצאת המשפחות הפלסטיניות מבתיהן, ועד שיתוף פעולה עם רשויות שונות כדי לבסס את אחיזתם בנכסים.

שני האזורים בהם ניכרה פעילות זו של עמותות המתנחלים הם הרובע המוסלמי בעיר העתיקה וסילוואן. מהלכים לפינוי של עוד משפחות פלסטיניות מתרחשים גם בשייח' ג'ראח.

א. סילוואן - בטן אל הווא

בבטן אל-הווא – שכונה פלסטינית צפופה ועניה בסילוואן – עלול להיות מוקם מתחם ההתנחלות הגדול ביותר באגן ההיסטורי ובמיקום אסטרטגי ביותר: בין התנחלות מעלה זיתים בראס אל-עמוד לבין התנחלויות אלע"ד בשכונת ואדי חילוה של סילוואן. עיבוי טבעת ההתנחלויות מסביב לעיר העתיקה מוביל עוד לסיכולו של פתרון מדיני עתידי בירושלים. נוסף על כך מדובר בפגיעה קשה בכ-100 משפחות פלסטיניות הנמצאות תחת סכנת פינוי ועלולות לאבד את בתיהן, ובחיכוך מוגבר בין מתנחלים וכוחות ביטחון לבין האוכלוסייה המקומית, באזור צפוף בלב סילוואן.

במהלך השנה השתלט 'הקדש בנבנישתי' - ששניים ממנהליו, שמונו בתמיכת רשויות המדינה, הנם מאנשי 'עטרת כהנים' - על 17 דירות ופינה מהן את המשפחות הפלסטיניות שגרו בהן (פירוט למטה). ארבע משפחות נוספות קיבלו לקראת סוף השנה הודעות מההוצאה לפועל על צווי פינוי מידיים שהוצאו נגדן. בנוסף הוגשו על ידי ההקדש תביעות פינוי נגד 15 משפחות (מרביתן הוגשו במהלך השנה החולפת). כמו כן מתנהלות שתי תביעות של ההקדש נגד משפחות שלטענת מנהלי ההקדש בנו בתוך השטחים שבבעלותו.

טבלת ההתנחלויות ופינויים צפויים בבטן אל-הווא:

מספר יחידות דיור	עד תחילת 2015	נוספו במהלך 2015	תביעות פינוי	משפחות נוספות תחת איום פינוי	מגרשים ריקים
כ-15 (בית יהונתן, בית הדבש ושני בניינים שמתנחלים נכנסו אליהם בשנת 2014)	17 (חמש משפחות אבו נאב, 12 מתוך 13 דירות בבית סרחאן). משפחה נוספת (אבו נאב) מנועה מלהגיע לביתה מאז אוקטובר.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ דרישות פינוי הוגשו נגד 15 משפחות נוספות. ▪ נגד 2 משפחות אחרות הוגשו תביעות בטענה שבנו בחלקות שבבעלות ההקדש. ▪ בדצמבר קיבלו 4 משפחות נוספות הודעה מההוצאה לפועל שהן צפויות להיות מפונות בתוך 20 יום. המשפחות שלא היו ערות לכך שהתקיים נגדן הליך משפטי כלשהו פנו לייצוג משפטי בכדי למנוע את ביצוע הפינוי. 	בין 65 ל-75 משפחות נוספות: 57 משפחות בשטח שנטען שהיה בבעלות ההקדש במאה שעברה ועוד כ-15 דירות בחלקות שהאפוטרופוס הכללי מכר להקדש ב-2005.	בחלקות שהאפוטרופוס הכללי מכר ללא מכרז להקדש ב-2005 מצויים גם מגרשים ריקים. באחת החלקות הוגשה השנה על ידי חברה של 'עטרת כהנים' בקשה להיתר לבניית בית בן שלוש קומות.	

בשנת 2002 מונו כאמור שניים מאנשי 'עטרת כהנים' כנאמנים של 'הקדש בנבנישתי'. הקדש זה נוסד במאה ה-19 לצורך החזקה בשטח של 5.2 דונם בבטן אל-הווא שם גרו אז יהודים יוצאי תימן. לאחר מינוי הנאמנים, שיחרר האפוסטרופוס הכללי לידי ההקדש את חלקות 95 ו-96 בשכונה בטענה שהן שטח בבעלות ההקדש. בשטח זה מתגוררות 88 משפחות שנתונות לאיום פינוי מצד נאמני ההקדש. בשנת 2005 מכר האפוסטרופוס הכללי להקדש ארבע חלקות נוספות. בחלקות – שנמכרו ללא מכרז – יש כמה מגרשים לא בנויים ומספר לא ידוע של יחידות דיור (בהערכה כ-15) שהמשפחות הפלסטיניות הגרות בהן עלולות להידרש לפנות אותן בידי ההקדש. כמפורט בטבלה שלעיל, 17 מתוך 88 המשפחות בחלקות 95-96 פונו במהלך השנה החולפת:

- בפברואר 2015 פסק בית המשפט המחוזי לטובת ההקדש בתביעת פינוי נגד חמש משפחות אבו נאב. במאי פונו שלוש ממשפחות אלו.
- באוגוסט השתלטו אנשי 'עטרת כהנים' על 12 מתוך 13 הדירות בבניין גדול שבבעלות משפחת סרחאן. זאת, אחרי שבן משפחת סרחאן שהשכיר את הדירות למשפחות פלסטיניות דאג לפנות אותן מהבניין בתואנה שהדבר נדרש על מנת להתמודד עם תביעת הפינוי שההקדש הגיש נגדו. משפחה אחת השוכרת דירה בבניין סירבה לעזוב את דירתה והיא נתונה ללחצים מצד המתנחלים שאף ניתקו את זרם המים לדירה. הוריו של המשכיר פנו למשטרה בטענה שהבניין הוא בבעלותם ולא בבעלות בנם, ושלא היתה לו סמכות לפנות את התושבים ולהעביר את הבניין לידי ההקדש.
- באוקטובר פונו שתי משפחות אבו נאב הנותרות שנגדן פסק בית המשפט בפברואר. שבוע לאחר מכן מנעו אנשי ההקדש ממשפחה נוספת ממשפחות אבו נאב, שהגישה לביתה עוברת בחצר של אחת הדירות האלו, להיכנס לשטח ומאז היא מנועה מלהגיע לביתה. המשפחה פנתה לבית המשפט בתביעה שיותר לה לעבור בחצר ולהגיע לביתה.

ארבע משפחות קיבלו לאחרונה צווי פינוי ונגד 15 משפחות נוספות מתנהלים הליכים משפטיים בדרישה לפינוי. על אחת החלקות שנמכרו להקדש ב-2005 הגישה השנה 'חברת מליח 73' שמורשי החתימה שלה הם אנשי 'עטרת כהנים' בקשה להיתר בנייה בבניין בן שלוש קומות. טרם הוגשו תביעות לפינוי משפחות הגרות בחלקות אלו.

בדצמבר קיבלו ארבע משפחות נוספות צווים מההוצאה לפועל המורים על פינוי מבתיהן בתוך 20 יום. המשפחות לא ידעו על הליך משפטי שמתנהל נגדן ושבגינו הן עלולות להיות מפונות. הן פנו לייצוג משפטי על מנת למנוע את ביצוע צווי הפינוי.

ב. סילואן – ואדי חילוה

בסתיו 2014 נכנסו מתנחלי אלע"ד לשבעה מבנים הכוללים 27 יחידות דיור בשכונת ואדי חילוה בסילואן. שרי מפלגות הימין דוגמת נפתלי בנט הצהירו שבזכות בתים אלו יושג רוב יהודי בשכונה. למרות שאמירה זו רחוקה מלהיות נכונה היא מעידה על הכוונה הפוליטית שמאחורי ההתנחלות והרחבתה.

במרץ השנה נכנסו מתנחלי אלעי"ד לבניין ובו שלוש יחידות דיור בהן התגוררה משפחת פרג'. הבניין ממוקם בחלק העליון של הרחוב המרכזי בשכונה (רחוב ואדי חילוה) ובצמוד לגן לאומי 'עיר דוד'. אחרי הליכים משפטיים ממושכים, פונה השנה הבניין בידי מתנחלים שאליהם התלוו כוחות משטרה.

ג. העיר העתיקה

ברחוב מעלות חאלדיה שברובע המוסלמי של העיר העתיקה, השתלטו מתנחלים על חלל מגורים אחרי שהביאו לפינוי הפלסטיני שהתגורר בו, שתי משפחות נוספות ברחוב קיבלו אף הן צווי פינוי למועד קרוב, ונגד ארבע משפחות נוספות הוגשו תביעות חדשות בסוף השנה:

- **מר חוסיין אל-קייסי -** בדצמבר פינו מתנחלים מלוויים בכוחות משטרה את מר חוסיין אל-קייסי מביתו ברחוב עקבת אל-סאריה (סמוך לבית טוב-לבן שלהלן). תביעת הפינוי הוגשה בידי הנאמנים של 'הקדש ויטנברג' ובית משפט השלום פסק נגד אל-קייסי בחודש מאי. אל-קייסי לא הגיש ערעור נגד החלטת בית המשפט.
- **משפחת טוב-לבן** – משפחת טוב לבן היא המשפחה הפלסטינית האחרונה שנותרה בבניין ברחוב מעלות אל-חאלדיה. שאר המשפחות הפלסטיניות שהתגוררו בו פונו לפני שנים רבות ודירותיהן הועברו לידי 'הקדש לעניי גליציה'. בספטמבר 2014 פסק בית משפט השלום לטובת ההקדש בתביעת פינוי עשירית במספר נגד אם המשפחה. במהלך השנה החולפת ניסו אנשי ההקדש בשתי הזדמנויות שונות לפנות את המשפחה, אך הפינויים נעצרו בסופו של דבר בשל התערבות משפטית. בחודש אוקטובר דחה בית המשפט המחוזי את ערעור המשפחה על פינויה. בקשת רשות ערעור הוגשה לבית המשפט העליון⁶ וצו ארעי המעכב את פינויה של המשפחה עד להחלטה אחרת ניתן ביום 18 בנובמבר 2015.
- ארבע תביעות פינוי חדשות – בדצמבר קיבלו ארבע משפחות פלסטיניות ברחוב מעלות חאלדיה שברובע המוסלמי (מול בית משפחת טוב-לבן לעיל) תביעות פינוי. את התביעות הגישו 'הקדש פנחס אהרן נמינסקי', 'עמותת כולל ואהלין' ו'אגודת תלמוד תורה וישיבת חיי עולם ובית התבשיל ליתומים'.
- משפחת שרבאתי – ב-29 בדצמבר קיבלה משפחת שרבאתי שאף היא מתגוררת ברחוב מעלות חאלדיה (כמה עשרות מטרים ממשפחת טוב לבן), צו פינוי מההוצאה לפועל. הצו אמור להיכנס לתוקף בתאריך 7 בפברואר 2016.

ד. שיח ג'ראח

- **משפחת שמאסנה** – משפחת שמאסנה מונה עשר נפשות והיא מתגוררת מאז שנת 1964 בבית באזור אום הרון (שמעון הצדיק) שבשיח' ג'ראח. הבית בנוי על קרקע שנטען כי היתה שייכת ליהודים לפני שנת 1948 ועל סמך כך ייפה האפוטרופוס הכללי את כוחה של 'הקרן לאדמות ישראל' שמנהל חבר מועצת העירייה אריה קינג להגיש בשמו תביעה לפינוי המשפחה. באוגוסט 2013 פסק בית המשפט כי על המשפחה לפנות את ביתה, אולם השופטים קבעו כי ביצוע פסק הדין יעוכב למשך 18 חודשים, כלומר עד לפברואר 2015 (רע"א 9383/12).

⁶ בר"ע 7641/15.

- בתחילת מרץ הגיע לבית המשפחה חבר המועצה אריה קינג ודרש כי תפנה את ביתה. המשפחה מסרבת לעזוב את דירתה ונכון להיום לא נעשה ניסיון מצד הרשויות לפנותה.
- **התקדמות ההליכים המשפטיים נגד שלוש משפחות נוספות** – במהלך השנה התקיימו דיונים בבית המשפט המחוזי בערעורים של משפחות סבח וחמד על החלטת בית המשפט השלום לפנות אותן. דיון ראשון בתביעת הפינוי נגד משפחת דיאב התקיים בסוף חודש דצמבר.

.III מתחמי תיירות

מתחם קדם בסילוואן (תכנית 13542)

אחרי שבינוי 2015 החליטה ועדת הערר של המועצה הארצית לתכנון ובניה לקבל חלק מהעררים שהוגשו בידי עיר עמים וגופים נוספים ולקצץ קיצוץ משמעותי בהיקפו של הפרויקט, בוטלה בשבוע הראשון של 2016 החלטת הוועדה ונקבע דיון מחודש בעררים.

התכנית למתחם ענק של עמותת אלע"ד בסילוואן אושרה – תוך הנמכת המבנה בקומה אחת - בוועדה המחוזית בשנת 2014, אולם הוגשו נגדה מספר עררים. הערר של עיר עמים התמקד בשתי טענות עיקריות: מתחם כה גדול נועד לשימושים מעבר לאלו של מרכז מבקרים ולכן בנייתו סותרת את תנאי הבניה בגן לאומי. במיוחד טענה עיר עמים שמרכז מבקרים בגן לאומי אינו יכול להיות מוקם בידי עמותה פוליטית שכבר הוכיחה בעבר שהיא עושה שימוש בנכסים שבבעלותה על מנת לאלץ את רשות הטבע והגנים להיענות לדרישותיה. עררים נוספים הוגשו על ידי עמותת "עמק שווה", על ידי עשרות אנשי ציבור, מומחי שימור ואנשי רוח, ועל ידי תושבי סילוואן.

העררים נדונו במאי השנה בפני ועדת המשנה לעררים של המועצה הארצית לתכנון ובניה. הוועדה קבעה שיש להקטין את היקפי הבינוי בכ-50% ולציין במפורש את השימושים המותרים בבניין באופן התואם את המותר בגן לאומי. ועדת הערר לא קבלה את הטענה שיש מניעה שמתחם ציבורי המוגדר כמרכז מבקרים לגן לאומי יהיה בשטח שבידי עמותה פרטית.

מאז החלטתה של ועדת הערר, פעלו יוזמי התכנית בדרכים שונות לביטולה. ביום 21/7/15 התקיים דיון בוועדת הפנים של הכנסת, בו נטען על ידי נציגי עמותת אלע"ד לניגוד עניינים של אחד מחברי ועדת הערר. בנוסף, הגישה עמותת אלע"ד עתירה נגד החלטתה של ועדת הערר, בשל אותן טענות לניגוד עניינים לכאורה של חבר וועדת הערר. העתירה נדחתה ביום 15/12/15, ואלע"ד אף חויבה בתשלום הוצאות משפט. עוד בעניין זה, הגיש אחד מחברי ועדת הערר, ראש המועצה האזורית מרום הגליל, עמית סופר, בקשה לקיים דיון חוזר בעררים שהוגשו נגד התכנית במליאת המועצה הארצית לתכנון ובניה. ביום 5/1/16 קיימה המועצה הארצית דיון פנימי ראשון בבקשה, ובניגוד למצופה, משרד המשפטים, שנציגותו הייתה יו"ר ועדת הערר, לא תמך בהותרת החלטתה של ועדת הערר על כנה, אלא ביקש דווקא, באמצעות מנכ"לית משרד המשפטים (שרת המשפטים הינה איילת שקד ממפלגת 'הבית היהודי'), כי יתקיים דיון חוזר במליאת המועצה. דיון חוזר כאמור צפוי בשבועות הקרובים.

IV. פעולות 'ירוקות'

גן לאומי מורדות הר הצופים (מספר תכנית 11092א)

בספטמבר 2014 פסלה ועדת הערר של המועצה הארצית לתכנון ובניה את החלטת הוועדה המחוזית לאשר את תכנית הגן הלאומי על שטח של 750 דונם בין שכונות עיסאווייה וא-טור בסמוך לשטחי 1E. נגד ההחלטה הוגשו עררים של ועד חלת אל-עין בשכונת א-טור יחד עם עיר עמים ושל תושבי עיסאווייה יחד עם 'עמותת במקום'. העררים התמקדו בכך שתכנית הגן הלאומי נוגסת בשטחי שתי השכונות ולא תותיר שטחים פנויים לפיתוחן ולמתן מענה למצוקה החריפה במגורים ובמבני ציבור.

ועדת הערר פסקה שמאחר ובניגוד לטענות עיריית ירושלים, העירייה לא ערכה בדיקה לגבי צרכי הפיתוח בשתי השכונות, הרי שלא ניתן ליעד כגן לאומי את עתודת השטחים האחרונה שנותרה לפיתוחן. ועדת הערר קבעה שעל העירייה לבצע סקר צרכים ורק לאחריו אפשר יהיה לדון לגבי גודל השטח הדרוש לפיתוח השכונות ולעומתו גודל השטח הניתן להקצאה לגן לאומי.

על אף פסיקת הוועדה, ככל הידוע לתושבים עד היום לא נערכה בדיקת צרכים כזו. במקום זאת, בחודש יולי הוציאה העירייה צווי תפיסה לצרכי גינון לכל השטח הפתוח בין שתי השכונות שבו רצתה להכריז גן לאומי. תושבי שתי השכונות יחד עם עיר עמים ובאמצעות עמותת "במקום" הגישו ערעורים לבית המשפט נגד הצווים.

מטמנת הפסולת בעיסאווייה (מספר תכנית 13900)

התכנית למטמנת פסולת עפר ובנין על שטח של 500 דונם בין עיסאווייה לבין מחנה הפליטים שועפאת אושרה בוועדה המחוזית בפברואר השנה. רוב הקרקע נמצאת בבעלות של פלסטינים מעיסאווייה, שועפאת וענתה. שטח קטן נמצא בבעלות יהודית. בשטח חיות כ-30 משפחות פלסטיניות ובדואיות אשר התכנית מסמנת את בתיהן להריסה. הפעלת מטמנת פסולת בשטח תביא עמה מפגעי רעש וזיהום אוויר לתושבי השכונות הסמוכות: עיסאווייה, מחנה הפליטים שועפאת והגבעה הצרפתית. ההחלטה להקים את המטמנה בערוץ נחל אוג סותרת את מדיניות משרד הסביבה שאין להפוך ערוצי נחלים לאתרי הטמנה. נגד ההחלטה הוגשו עררים בידי בעלי הקרקע, תושבי השכונות הפלסטיניות, 'עמותת "במקום" ותושבי הגבעה הצרפתית. ועדת הערר דנה בעררים בסוף חודש נובמבר והחלטתה טרם פורסמה.

V. כבישים

כביש בגין דרום

בחודש מרץ נפתחה לתנועה אוטוסטרדת בגין דרום בחלק העובר בשכונת שרפת של בית צפאפא. האוטוסטרדה יוצאת מהשכונה אל רחוב דב יוסף המוביל לגילה. העבודות על המשך הכביש שעובר דרך בית צפאפא נמשכות, ולאחרונה אף פורסמה הודעה על תחילת בנייתו של המחלף ביציאה מבית צפאפא אל רחוב רוזמרין. השלמת האוטוסטרדה וחיבורה במחלף רוזמרין אל כביש המנהרות ייצרו רצף של כבישים מהירים מההתנחלויות שבדרום הגדה דרך כביש בגין אל ירושלים וצפונה לכיוון גבעת

זאב ומזרחא לכיוון מעלה אדומים. בכך יושלם חיבור גושי ההתנחלויות הסובבים את ירושלים אל העיר ברשת כבישים מהירים שאוטוסטראדת בגין היא עמוד השדרה שלהם.

האוטוסטראדה חולפת לכל אורכה בשולי שכונות ישראליות ורק בשכונה הפלסטינית בית צפאפא היא עוברת לאורך 2 ק"מ דרך השכונה ואף בלב אזור מגורים. דבר זה ייצור זיהומי אוויר ורעש, ובעיקר יקרע את המרקם הקהילתי של הכפר שנחתך בכך ל-4 מובלעות שהאוטוסטראדה וכביש דב יוסף מפרידות ביניהן.

מאבק התושבים נגד הכביש ומאוחר יותר בדרישה לקירוי חלק מהכביש שנוהל הן באמצעים משפטיים והן בהפגנות וקמפיין ציבורי מרשים הוכשל בידי עיריית ירושלים ומשרד התחבורה.

כביש נחל דרגה

כביש זה נסלל מהשטח הבנוי של שכונת הר חומה אל דרך חברון ולכיוון הכניסה לכביש בגין דרום. הכביש חולף על פני השטח המתוכנן להרחבת הר חומה בכ-1,500 יחידות דיור על פי תכנית הר חומה מערב (ראו לעיל, בתכניות הבניה שקידומן נבלם).